

Küresel Politik Ekonomi

- Zenginliğin üretilmesi(bölüşülmesi) Liberal bakış açısına göre: Önce serbest piyasa vasıtasıyla ekonomi güçlü olsun. Bunun sağlanabilmesi için devletin ekonomide olabildiğince küçük olması gerekir.Böylece zaten devlette güçlü olur
- Zenginliğin Paylaşılması : Merkantilist bakışa göre önce devlet güçlü olmalı sonra savaşla zaten ekonomi güçlenir.
- Eşitsizlikler Dünyası: Radikal bakış açısına göre bu sistem tamamen değişmeli çözüm kökten yapılmalı.

1) Küresel Politik Ekonomi'nin ana düşüncesini açıklayınız.

- a) Siyaset ve ekonomi iç içe geçmiştir birlikte örülmüştür bunlar ayrılmaz ikilidirler bu açıdan ayrı ayrı düşünülemez.
- b) Devletin çıkarı ile piyasanın çıkarının genelde çelişmeyeceği görüşü hakimdir.
- c) Ülke içi analiz yaparken uluslararası analizden ayrı ve bağımsız bir analiz yapmak doğru olmaz
- d) Cox'a göre "Teori daima birileri ve bir amaç içindir" der.Bu açıdan ekonomik teorilere objektif şekilde bakılması doğru değildir.Dolayısı ile ekonomik teorinin olduğu duruma politikayı da eklemeliyiz.

2) Heterodoks ve Ortodoks bakış açılarını açıklayınız:

- a) Ortodoks: Dünyayı anlamada,açıklamada ve yorumlamada kullanılan ana akım(mainstream) bakış açısıdır. Olayları kendi içinde tartışır.Gündemi belirler. Mevcut egemen iktisadi görüş Ortodoks iktisadi görüştür.
- b) Heterodoks: Ortodoks görüşe eleştirel manada bakan görüştür ve Ortodoks görüşe tepki olarak çıkmıştır.
 - i) Ortodoks görüş zenginliğin üretilmesi ile uğraşırken Heteredoks görüş aynı zamanda bölüşüm ile de ilgilenir.

3) Adam Smith'in İktisadi Görüşleri ?

- a) Piyasa ekonomisi insanların kendi özel çıkarlarına göre hareket etmesini sağlar.
- b) Doğal özgürlük anlayışını benimsediği için insanlar kendi özel çıkarlarını rahatlıkla gerçekleştirirler bu da sonuçta toplumsal refah artışına neden olur görüşü vardır
- c) Piyasa ekonomisindeki ekonomik aktörlere makul fiyatlar üzerinden üretim yapma olanağı tanır.
- d) Rekabetçi piyasalar özel çıkarlarla toplum çıkarını uyumlaştırır.
- e) Smith'è göre ekonomide siyasetin yani devletin rolü minimum düzeyde olmalıdır. Ancak devlet ekonomide fırsat eşitliğini (equity) sağlamak için müdahalede bulunabilir. Bunun içinde şunları yapması gerekir
 - i) Ulusal Savunma
 - ii) Adalet Sistemi (mülkiyet haklarının korunması ve sözleşmelerin cebriliği için)
 - iii) Alt yapı ve Eğitim
- f) Piyasaların aksadığı koşullar hariç devlet şu durumlarda ekonomiye müdahalede bulunabilir.
 - i) Dışsallıklar
 - ii) Monopoller: (eksik üretim,eksik istihdam,yüksek fiyat,teknolojik yenilik yapmama)
 - iii) Kamusal malların üretimi

4) Fırsat Eşitliği

Kendisi için daha çok şeyler yapmak isteyen bireyin başkasıyla rekabette eşit hak sahibi olması demektir. Equity

5) Politik Ekonomi genel çerçeveleri nelerdir

Ekonomide neler oluyorsa, bunların temelinde toplumsal güç ilişkileri olduğunu belirten düşüncedir. Politik ekonominin iki versiyonu vardır. Bunlar ❶ Ekonomik Nasyonalist görüş (Devlet-Piyasa İlişkilerine Bakar).❷ Radikal Görüş (Güç İlişkilerine Bakar)

- i) Toplum ve Kültür (sosyal sınıflar ve gruplar)
- ii) Devlet
- iii) Güç

6) Ekonomik Nasyonalist Görüşü açıklayınız.

Ekonomi faaliyetler, birbirleriyle rekabet eden ulus devletlerin gücüne etki eder. Buna göre

- a) Güç ulusal güvenlik için çok önemlidir.
- b) Nisbi kazançlar konusunda sıfır toplamlı bir ilişki söz konusudur.Bu yüzden rekabetçi devletler önde siz arkada kalırsanız ulusal güvenliğiniz tehlikeye girebilir

Küresel Politik Ekonomi

- c) Zayıf devlet güçlü bir devlet ile ilişkiye girdiğinde zayıf devlet bu ilişkiden zarar görür,ulusal devlet güvenliği zedelenir.Bu yüzden önce devlet sonra ekonomi gelmelidir.
- 7) Radikal Görüşleri Açıklayınız.
- a) Mülkiyet eşitsiz güç ilişkileri yaratan bir kurumdur ve bu eşitsizliğin kaynağı mülkiyettir.Bu güç ilişkileri öteki toplumsal kurumların geleceğini tayin eder
- b) Bu bakış açısına göre Politika veya siyaset geniş anlamda toplumdaki gücün ve kurumların gelecekteki durumlarını şekillendiren mücadeledir.Bu mücadelenin sonucunda insanların davranışları ve zihniyet dünyaları etkilenir.
- 8) Güç kavramını açıklayınız
- Güç başkalarının yapıp ettiklerini belirleme,etkileme, ve şekillendirme yeteneğidir. Güç her yerde görülür. Güç,değerler karmasını etkileyebileceği gibi değer sistemlerini değiştirebilirde.Sonuçta küresel üretim,bölüşüm,değişim değerleri değişebilir.Temelde dört güç formu vardır
- a) Güvenlik }
b) Finans } Kısa dönemlidirler
c) Üretim }
d) Bilgi teknolojileri } Uzun dönemli değişen güç türüdür
- 9) Demokrasi insanların bugünkü ve yarınki hayatlarını etkileyen kararlarında söz sahibi olacaklarını öngören bir rejimdir. Günümüzde küresel politik ekonomi de en yoğun tartışmalar DEVLET,SERMAYE,EMEK konularındadır
- a) Piyasa Dünyası(liberal ekonomi) }
b) Güç ve Zenginlik } Ekonomik nasyonalist versiyon –Devler Piyasa İlişkisi
- c) Eşitsizlik } Radikal tezler. Toplum-Kültür Güç ilişkileri
- 10) Devlet –Piyasa Güç ilişkilerini açıklayınız:
- Kat ortaklığı ilişkisine benzetilebilir. Birbirinden ayrı birbirine ait değiller.Piyasa örtük olarak siyasal bir mekanizmadır.(12)
- a) İşçinin gücü/ işverenin gücü açısından değerlendirme: Hangisi güçlü ise fiyatları/ücretleri belirleyen taraf o taraftır.
- b) Piyasa neden örtük olarak siyasaldır ?
Bunun temeli eşitsiz güç ilişkilerine dayanır.Herhangi bir şeyin ne zaman, nasıl, ne kadar yapılacağına çalıştıran karar verir.Dolayısı ile siyasal yansıma söz konusudur.
- c) Yatırımcının gücü açısından değerlendirme
Yatırım iklimini yatırımcı iyi bulmazsa yurtdışına fonlarını çıkartabilir. Bu yüzden hükümetler yatırım iklimini iyileştirmeye çalışırlar.Bu yüzden de siyaset ve ekonomi iç içedir. Böylece yatırımcılar çok etkili bir güç oluştururlar.
- 11) Bir sistemin olmazsa olmazları
- a) Amaç/hedef belirlenmesi gerekir.
b) Kurallar oluşturulmalı
c) İstisnasız uygulanmalı
d) Şeffaflık
e) Denetim/hesap sorma/yaptırım söz konusu olmalı
- 12) Serbest piyasa niçin sorunların çözümünde etkili olmuyor liberal politika modeli neden soyut kalıyor?
- Bazı sınırlandırmalar var.Bunlar;
- a) Hedeflere eşanlı ulaşmak mümkün olmuyor.(işsizlik ⬇ ücretler ⬆ enflasyon ⬆ büyüme ⬇) Çünkü faktörler arası trade-off vardır. Ayrıca temel hedefleri tutturmak zorundadır bunlar:
- i) Tasarruf yatırım dengesi
ii) Kamu kesimi dengesi(bakanlıkların toplam bütçesi)
iii) Dış denge

- b) Siyasal ve kurumsal bağlam açısından: Tüm ekonomik uygulamalar siyasal-kurumsal düzenlemelerle gerçekleşir. Bu bağlamda politika yapımcılarını sınırlar. Bu sınırlamalar
- Geçmiş dönem hükümetlerinden kaynaklanan yanlış sonuçlar
 - Eski yönetimin yeni yönetime kaynak bırakmaması
 - Devlet-Piyasa Ekonomisi konusunda geleneksel bakış açısı
- c) Diğer sınırlamalar
- Şirketler kesiminden gelen sınırlamalar
 - İşçi sendikalarından gelen tepkiler
 - Tüketici birliklerinin sınırlamaları, sivil toplum baskıları
 - İşçi-işveren ilişkileri
 - Ülkedeki tüketim alışkanlıkları
- d) Ülkenin dış ekonomik politikasının getirdiği sınırlamalar
- Dış ülkelerin etkisi varken
 - Ambargolar, kotalar v.s varsa ülkenin ekonomisi dış kaynaklı etkilenir.
 - Eğer ekonomi güçlü ise dış etkileri, etkisiz hale getirir
 - Dış ülkelerin etkisi yokken
 - Ülke büyükse (ABD) iç ekonomik kararlar hem kendi ülkelerini hem de diğer ülkeleri etkiler.
 - Ülke içindeki toplumsal gruplar, çok uluslu şirketler v.s dış ekonomik politika konusunda etkili olabilirler. Örneğin TÜSİAD hükümetin dış ekonomi politikasını etkileyebilir.
- Sonuç: Ekonomi ve siyaset ayrılmaz bir bütündür. Piyasa ve devlet ilişkilerini birbirinden ayıramayız.

13) Piyasa mekanizmasında yaşanan aksaklıkları anlatınız

- Üretim faktörlerinin fiyatları tam rekabette anlatılan şekliyle arz-talep koşullarına göre belirlenmez. Belirlenemez.
- Üretim faktörlerinin mobilitesi düşüktür. Fiyat hareketleri AGÜ de fazla izlenemez ücret değişimleri ilişki kopuk olduğu için ücret hareketliliği düşüktür.
- Sermaye döviz ve nitelikli iş gücü kıt olduğundan AGÜ`lerde tekelleri eğilimler güçlüdür. Bu yüzden ucuz olabilecek faktörler üreticiye pahalıya gelir.
- Yatırımlar için sürekli teşvik verildiğinden ekonomik kayıplar artabilir
- Dışsal tasarrufların varlığı
- Fiyat mekanizması yeterli ve doğru bir gösterge olmadığından ekonomik birimler yanlış kararlar alırlar. Buda fiyat belirsizlikleri gelecek tahminlerini zorlaştırır yanlış yatırımlar yapılır israfın artmasına neden olur.

14) Az gelişmiş ülkelerdeki durumu analiz ediniz

- Fakirlik kısır döngüsü: Fakir olduğunuz için fakirsiniz anlayışı vardır. Yani gelir az tasarruflar az, tasarruflar az yatırımlar az, yatırımlar az gelir az böyle devam ediyor.
- Nüfus baskısı: AGÜ`lerde gelir artınca nüfus artar buda kişi başı geliri düşürür. Ayrıca modern geleneksel sektör çekişmesi vardır. Modern sektörler geliştikçe geleneksel sektörlerin yatırım şevki azalır.
- Büyük itiş (Big Push)
 - a ve b. Maddelerindeki olumsuz etkiyi kırmak için büyük itiş gereklidir. Fakat tasarruf oranları azdır. Burada önemli olan expas(yatırıma dönüşen) tasarruflardır. Büyük itiş Büyük çaplı yatırımlardır karlı olmadıkları ve uzun dönemli oldukları için özel sektör yapmaz. Her kesime aynı anda.
- Piyasa mekanizması dış ticaret alanında yetersizdir.

15) Güç ilişkileri, toplumdaki düzenlemeleri etkiler(ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal)

İnsanın doğaya kattıklarına kültür denir. Bunları yapma biçimi de tekniktir. İşin içine estetikte girince sanat oluşur. Yapılacak düzenlemeler sonucu insanların algılama biçimi değişebilir. Değerler karması (s.strange) değiştiğinde üretim-değişim-bölüşüm ilişkileri etkilenir ve değişebilir.

16) Güç ilişkilerinde uygulamayı kim yapar?

Piyasa dışı bir aktör yapar bu da devlettir.

17) Güç ilişkilerinden hangisi önemli ?

- Zenginlik gücü
- Askeri güç
- Fikirlerin gücü (ideoloji bilgi)
- Hepsi? Evet hepsinin gücü farklı dönemlerde ve farklı konjonktürlerde farklı öneme sahip olabilirler.

18) Gücün boyutları nelerdir açıklayınız.

- Zorlayıcı Güç: Ülkede bir değişim oluyor iktidardakiler bu değişimi kontrol etmek için zorlayıcı güç kullanma durumunda oluyorlar. Zorlayıcı güç sonunda eşitsiz ilişkiler gündeme getiriyor. Silah kullanmak zorlayıcı bir güçtür.
- Eşitsiz ilişkiler nasıl değişir? ABD II. Dünya savaşı sonrası hegemonyasını arttırdı. Öncesinde Britanya bütün dünyaya hakimdi, şimdi ise değil bugünde Çin'in gelişimi AB'yi geçecek mi sorusu var. Dolayısıyla eşitsiz güç ilişkilerini bilmek için yapısal gücü bilmek gerek.
- Yapısal Güç Robert COX'a göre "etkileşimlerin çerçevesini belirleyen güç yapısal güçtür." Yapısal güç tüm toplumsal ilişkiler ağını düzenleyen, işlerin nasıl yapılacağını belirleyen güçtür. İnsanların günde bir dolara çalışması yapısal güçtür.
- İlişkisel Güç (relational): A'nın B'ye normal olarak yapmayacağı şeyi ilişkisini kullanarak yaptırma gücüdür. İlişkisel güç yapısal gücün de içinde var.

19) Yapısal Gücün tüm yönleri ile açıklayınız

- Yapısal Güç Robert COX'a göre "etkileşimlerin çerçevesini belirleyen güç yapısal güçtür." Yapısal güç tüm toplumsal ilişkiler ağını düzenleyen, işlerin nasıl yapılacağını belirleyen güçtür. İnsanların günde bir dolara çalışması yapısal güçtür.

Yönleri: yapısal gücün üç yönü vardır.

- Bütün aktörler zayıf olsun güçlü olsun hepsi aynı şartlara tabidir.
- Bağlam bağımlıdır. Askere gidecek adamın muayene için askeri doktora gidip askeri doktorun asker adayına karşı sahip olduğu güç bağlam bağımlılığıdır. Yani dolaylı yönden güç sahibidir.
- Emek piyasasını denetler, baskı altında tutar.
 - Devlet-piyasa ilişkisinde hangisi ön plandadır? : Her ikisinde gücü farklıdır. Tersine bir ilişki vardır ve nispi olarak değerlendirmek gerekir. Dolayısıyla sürekli olarak taraflardan biri güçlüdür diyemeyiz.
 - Yapısal güç mutlak değil nispidir. Yani sürekli olarak bir tarafın ağırlığında değildir.
 - Yapısal güç sınırlıdır.

20) Gücün biçimleri/formları

- Aniden ortaya çıkan, sonuçları hemen etkileyen yapısal güç
 - Askeri/Politik güç (güvenlik)
 - Finans Gücü
- Oluşturucu, Kurucu güç biçimleri
 - Üretim yapısı veya formu
 - Bilgi ve teknoloji

Kısa vadelidir

Uzun vadelidirler.

NOT: Prof. Dr. Müfit Akyüz Hocanın Küresel Politik Ekonomi Dersinde tutulan notlardan derlenmiştir. "Bilgi eksikliği ve yanlışlığı dolayısıyla sorumluluk kabul edilmez" şeklinde bir açıklama yapmak mecburiyetinde olsam da böyle bir yanlışlık şimdiye kadar vuku bulmamıştır. İçiniz rahat olsun efendi efendi çalışabilirsiniz. Hürmetler..